

Vlachovo - Dedina roka 2005

Najcennejšou devízou obce sú ľudia

... A všetko je na svojom mieste, tak jako ma byť. Tak, jako keď je na jar naozaj jar, v lete keď je leto, na jabloni jablčko, na človekovi hlava a v človeku srdco...

Nie náhodou sme v úvode nášho rozprávania so starostom obce Vlachovo Jurajom Kováčom zacitovali pár slov z úvahy Radošincov o človeku. Aj keď z Radošiny na horný Gemer, do Vlachova, nie je práve „čoby kameňom dohodil“, ľudia predsa žijú všade. A bez nich by to nešlo. Bez nich by sa Vlachovo nemohlo stať Dedinou roka 2005. Dedinou aká má byť...

Ku koncu septembra tohto roku Vlachovo počítalo vyše 900 obyvateľov. Ľudia sú podľa slov starostu Juraja Kováča najcennejšou devízou obce. Sú tým, čo si on vo svojej obci najviac považuje. Vo funkcii starostu je prvé volebné obdobie, niekoľko rokov však pôsobil ako poslanec, aj zástupca starostu. Rodený Vlachovčan, pôvodne učiteľ slovenského jazyka a dejepisu, založil v sedemdesiatych rokoch folklórny súbor Stromiš, bol pri zrode tradície ľudových muzík a... keďže je starosta, „postaral“ sa o to, aby sa obec prihlásila do súťaže Dedina roka 2005. A dnes je už známe, že Vlachovo sa dedinou roka aj stalo.

Ako sa cítite na poste starostu dediny roka? Čo to pre vás znamená?

Cítim sa, samozrejme, dobre. Prijemne. Pre obec je to veľká česť a som rád, že práve počas môjho starostovania sa nám podarilo túto métu dosiahnuť. A podarilo sa nám to vďaka občanom. Vlachovčania sú dobrí občania, mám dobrý zastupiteľský zbor. Nestalo sa, aby niekto chýbal na zastupiteľstve a čo je zvláštne, nemáme spory. Ťaháme za jeden povraz... Zároveň toto ocenenie cítim ako záväzok obce voči Slovenskej agentúre životného prostredia, voči štátu, pretože počas nasledujúcich dvoch rokov bude naša obec prezentovať slovenskú obec roka, čo je veľká zodpovednosť.

Pod pojmom dedina roka si predstavujeme dedinu aká má byť. Správna dedina má farára, učiteľa i krčmára, vodu, cestu, dosť kultúry, aj dosť dreva na podkúrenie v peci... Je Vlachovo dedinou aká má byť?

Vlachovo - Dedina roka 2005

V podstate sme dedina ako desiatky iných. Ako každá iná obec budovaná od dôb socializmu. Čiže máme aj problémy. Nemáme nové asfaltové cesty, ulice, pretože nemáme kanalizáciu. Načo asfaltovať ulice, keď nás čaká budovanie kanalizácie a ulice a cesty rozkopeme. Žiadosť na čističku vôd a kanalizáciu sme podali. Je tu však dobrý vodovod, plynofikácia, pomerne dobrá obchodná sieť, zdravotné stredisko, základná škola s materskou školou a školskou jedálňou, kostol z 15. storočia, ktorý založili bratrci, je tu poštový úrad... všetko, čo obec potrebuje. Máme tiež kúpalisko, amfiteáter, kde už piaty rok robíme vlachovské kultúrne leto... Nepovedal by som, že sa nejako zvlášť líšime od iných dedín,

ba možno mnohé sú na pohľad krajšie ako tá naša. Obsah života v obci je však bohatý a rozmanitý a ľudia sa zapájajú do činnosti, do diania. Napríklad taký vlachovský jarmok. Dedina ním doslova žije. Asi dvadsať výrobcov z obce si rozloží stánky... Ako vravím, iste sú aj lepšie obce ako je naša, ale bolo treba mať aj tú zdravú drzosť a smelosť prihlásiť sa do súťaže a ísť ako sa vraví a kožou na trh. No a my sme šli...

Vašou devízou je určite aj prírodné prostredie...

Poloha našej obce je zaujímavá. Stred obce má štyristo metrov na morom,

ale máme aj vrch Babinú, ktorý má 2 011 metrov nad morom a Stromiš s výškou 1 191 metrov, na ktorý vždy v januári, pri príležitosti oslobodenia, robíme turistický výstup. Zúčastňuje sa ho do šesťsto turistov. Našou dedinou prechádza Červená magistrála, ktorá vedie z Dukly až na Slávin. Tuto z Radzima, ktorý je opradený zvláštnymi povestami, ide žltá značka priamo cez obec a napája sa na magistrálu. Máme turistický oddiel, s ktorým zakladáme tradíciu prechodov cez Muzikantský chodník.

Muzikantský chodník?

V minulosti patrili k nám aj chotár Hnilca a tam chodievali naši muzikanti, Cigáni, hrávať. Raz takto koncom jesene, keď ešte svietilo slnko, vybrali sa, s huslíčkami, len naľahko oblečení, na Hnileckú dolinu hrať na zábavu. Cez kopec to bolo asi pätnásť kilometrov. Keď sa vracali domov, strhla sa metelica, víchrica, napadalo do pol metra snehu. Našli ich, chudákov, o dva dni zamrznutých... Vraj spálili aj husle a basu, no nepomohlo. Odvtedy Vlachovčania volajú tento chodník, dnes je to už lesná cesta, Muzikantský chodník. Vedie severne od obce popod Suchý vrch do Rakovca v Hnileckej doline. Už sme absolvovali prieskumný prechod z Dobšinského kopca do Vlachova. Bolo nás asi štrnásť turistov a bola to poriadna štreka. Prvý ročník prechodu cez Muzikantský chodník plánujeme na jeseň budúceho roka. Bude nielen spomienkou na neznámych vlachovských muzikantov, ale aj možnosťou prežiť pekné chvíle v prírode, pri muzike...

V úvode sme už hovorili o tom, že najcennejšou devízou vašej obce sú ľudia... čo ešte si vo svojej obci ceníte?

S ľuďmi, s občanmi Vlachova, je naozaj dobrá spolupráca. Sú pracovití, starajú sa o svoje domy, záhradky, priedomia, zapájajú sa do rôznych občasných aktivít. V tejto neľahkej dobe, keď je núdza o prácu, nezamestnanosť

Hlavná manažérka súťaže Dedina roka Ing. arch. Anna Kršáková a starosta Vlachova Mgr. Juraj Kováč pri spoločnej príprave scenára slávnostného ceremonálu

v našej obci predstavuje len necelých dvanásť percent. Ľudia po strate zamestnania nezostali sedieť len tak, so založenými rukami, ale mnohí si založili vlastné firmy. Máme tu napríklad čalúnnika, výrobcov z dreva... A čo si ešte vo svojej obci cením? Prírodu. Aj o tom sme už čo-to povedali. Príroda je tu naozaj nádherná. Máme tu štyri rybníky, rieku Slanú a pstruhový revír. Máme bohaté žriedla pitnej vody, dobré ovzdušie. Trápi nás však vysychanie smrekových porastov, lykovec je veľmi rozšírený, musíme vysadiť nové stromy. Ešte si vážim, že u nás zostalo aktívnych dosť silných spolkov, napríklad miestny odbor Matice slovenskej. Jednota dôchodcov má 150 členov a veľmi dobre spolupracuje s obcou. Je tu silné telovýchovné hnutie, máme tri futbalové mužstvá, od žiakov po dospelých. Tradícia hasičského zboru je už viac ako sedemdesiatročná, máme poľovnícke združenie, ktoré v súčasnosti v poľovníckom salóne nášho kaštieľa vystavuje trofeje z vlachovských lesov a lúk.

Vlachovský kaštieľ sa po rekonštrukcii stal príťažlivým kultúrnym stánkom a okrem iného aj miestom, kde sa konalo slávnostné vyhodnotenie súťaže Dedina roka 2005.

Rekonštruovaný kultúrny dom dostala obec do užívania v októbri tohto roku. Finančné prostriedky na rekonštrukciu, 4,3 milióna korún, sme dostali od predstupového fondu EÚ SAPARD, 600 tisíc forintami prispela maďarská nadácia Új Kézfogás Kozalapítvány a obec z vlastných rezervných prostriedkov investovala vyše milióna korún. Hodnota obecného majetku sa tak z necelých dvoch miliónov zvýšila odhadom na 20 miliónov korún. Tento kaštieľ patrila rodine Andrassyovcov, obec ho odkúpila v roku 1936 za stotisíc korún, čo boli veľké peniaze, veď krava vtedy stála desať korún...

Nositelom folklórnych tradícií v obci je súbor Stromiáš

V kaštieli je múzeum s národopisnou expozíciou, expozícia z histórie baníctva a hutníctva vo Vlachove, poľovnícky salón, veľká sála s javiskom...

V obci máte aj ďalšie pozoruhodné pamiatky.

Áno, máme technickú pamiatku, o ktorej nevedeli ani pamiatkári. Grófsku l'adovňu. Je to v skalnom masíve vytesaná jaskynka s dvoma komorami. Do spodnej robotníci nafahali na jar plno ľadu, v hornej viseli v strope háky a na nich mäso, hlavne divina. Celé jelene tam viseli. Ďalšou technickou pamiatkou je huta Karol, jedna z prvých vysokých pecí na Slovensku. Postavil ju gróf Andrassy v polovici 15. storočia.

História obce je nesporné jedným z lákadiel pre turistov. Čo návštevníkom obce môžete ešte ponúknuť?

Naše kúpalisko s mineralizovanou a čistou vodou!

Turistom ponúkame ubytovanie nielen na kúpalisku ale aj v obci, na súkromí. Ďalej sú to možnosti rybolovu a poľovníctva. V obci sú tri obchody s potravinami, jeden s priemyselným tovarom, reštaurácie, počas víkendov sa v obci vždy niečo deje. Máme turistom čo ponúknuť.

Čo by ste ako starosta chceli pre obec ešte urobiť?

V kaštieli sú dobové pivnice, kde chceme urobiť historický inkubátor, napríklad s dielňou na paličkovanie, ale aj ďalšími tradičnými remeslami. Chceme obnoviť výrobu šindľov, obnoviť verejné studne, máme ich desať. Z Programu obnovy dediny sme v roku 2003 dostali príspevok 80 tisíc, obec dala stotisíc a urobili sme štýlový drevený prístrešok nad prameňom pitnej vody. Využívajú to najmä starší ľudia, chodia tam aj prať, tetušky si pochvaľujú, že teraz im neprší na chrbát. Tohto roku sme z Programu obnovy dediny dostali 60 tisíc korún na mostík cez potok Riečica do amfiteátra. Cez pôvodný mostík chodili do amfiteátra davy ľudí popri kúpalisku a tomu sa chceme vyhnúť.

Vlachovský kaštieľ sa po rekonštrukcii stal príťažlivým kultúrnym stánkom. V kaštieli je múzeum s národopisnou expozíciou, expozíciou z histórie baníctva a hutníctva, poľovnícky salón a veľká sála s javiskom

V erbe vašej obce sú banícke symboly. No pokojne by tam mohla byť aj žaba. Alebo žaby.

Vlachovo je jedným z najväčších liahnisk vzácnnej žaby skokana hnedého. Táto žabka má tú smolu, že jej pôvodné liahnisťko pretína štátna cesta. Na podnet ochranárov prírody z Brzotína, na mieste močarísk, vrb a neúrodnej pôdy sme v spolupráci s poľnohospodárskym družstvom a poľovníkmi vykopali dve nové liahnisťká. Žaby prezimujú pod skalami a také vyziabnuté, vyhladnuté, idú sa rozmnožovať. Majú to tak zakódované. Ochránári im robia zábrany z fólií, berú ich

do vedier a prenášajú do umelého liahniska. Normálne sme ich to naučili! Žaby, ktoré sa narodili už tam, budú sa tam chodiť aj rozmnožovať.

Žabkám ste teda cestu „poriešili“. Vás na budúci rok čaká cesta do sveta... Vaša obec sa bude prezentovať na Európskej cene obnovy dediny. Tešíte sa?

Tešíme! Uvedomujeme si, že to nebude jednoduché. Lahké nebolo ani získať titul Dedina roka na Slovensku. Konkurencia bola silná. Naš veľký súper boli najmä Čechovce, ale aj Poproč či Čierny Balog alebo Slovenský Grob. Ale sme radi, že sme vyhrali a považujem to nie za koniec, ale za začiatok cesty, ktorá bude náročná. Ale nevadí, tešíme sa na to.

Anna Gudzová

Zaujímavosti z Vlachova

- Vlachovo leží v juhovýchodnej časti Slovenského rudohoria, v údolí rieky Slaná.

- Prvá písomná zmienka o obci pochádza z roku 1427. Do začiatku 15. storočia bola obec čisto banícka s počiatkami železiarskej výroby, neskôr panstvo pozvalo na dosídlenie obce valachov (valašská kolonizácia), ktorí osídlili pahorkatiny pri Vlachovskom potoku.

- Rozloha chotára Vlachova je 3 733 ha s nadmorskou výškou 390 – 1 278 m n. m. Stred obce dosahuje 397 m n. m.

- Vlachovo je významným miestom Gotickej a Železnej európskej cesty.

- Kaštieľ vo Vlachove bol postavený v prvej polovici 19. storočia. Nižnú Slanú s kúriou a celé Vlachovo s osadou Hnilec dostal pri deľbe majetku v 1723 Jozef, syn presláveného kuruckého generála Štefana (I.) Andrassyho. Ďalšie osudy kaštieľa ovplyvnili potomkovia Jozefa (II.) Andrassyho.

- Obec má pozoruhodne zachovalú pôvodnú urbanistickú a stavebnú štruktúru, v centre, najstaršej časti obce, sa zachovali pôvodné trojpriestorové domy z lomového kameňa so sedlovou alebo valbovou strechou.

- Priamo historickému ťažisku dediny dominuje nezameniteľný prírodno-sídlny fenomén, skala s prírodnou scénou – pódium na pozadí torza historického parku s cintorínom.

- Vlachovčania majú folklórny súbor Stromiáš, štyri hudobné skupiny, divadelný súbor, cirkevný spevokol, spolok poľovníkov, tri futbalové mužstvá, stolnotenisevový aj turistický oddiel.

- V základnej škole s materskou školou je 67 detí (ZŠ 49 a MŠ 18). Veľkú pozornosť v škole venujú environmentálnej výchove. Škola je zapojená do projektu Zdravé školy a Enviroprojektu. V novembri prevzala Zelenú vlajku za výsledky v medzinárodnom projekte Zelená škola.

- Futbalový klub Vlachovo má v ročníku 2005/2006 do okresnej súťaže prihlásené tri mužstvá. Najúspešnejší sú starší žiaci, ktorí po jesennom kole suverénne vedú tabuľku. Mužstvo dospelých je na druhom a dorastenci na deviatom mieste.

- Obecný úrad vydáva vlachovské noviny Stromiáš. Z tohto štvrtročníka občanov Vlachova sme výtčali veľkú zaujímavosť zo života obce. Má aj svoju webovú stránku: www.vlachovo.sk.